

Huvudman
grundskola@boras.se

2021-02-09
Dnr 2020:1237

Rektor
anna.wikman@boras.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors läromedels-
strategi vid Fristadsskolan i Borås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors läromedelsstrategi på Fristadsskolan. Syftet är att granska i vilken utsträckning det i skolorna finns en välfungerande läromedelsstrategi som leds och samordnas av rektor. Granskningen inriktas mot skolornas processer vid kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.¹

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen, vilket beskrivs under respektive område. Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Fristadsskolan i följande utsträckning:

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Rektorn har i flera delar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.

¹ Skolinspektionen har för den här granskningen definierat läromedel som ett strukturerat material som lärare använder i undervisningssituationen. Det finns analoga respektive digitala läromedel. Många analoga läromedel innefattar digitala komponenter. Digitala läromedel är läromedel som elever tar del av genom olika former av digitala verktyg. Granskningen omfattar såväl digitala som analoga (förlagsproducerade) läromedel samt det egenproducerade och delade material som lärare använder för att förmedla undervisningsstoffet (t.ex. stenciler, facklitteratur/faktatexter, skönlitteratur, tryckta/elektroniska tidningar, film/bild/ljud, PPT-presentationer). Det kan därmed också handla om material som inte är producerat som läromedel men som används som detta i undervisningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att principerna för kvalitetssäkring och val av läromedel blir kända och förankrade hos alla lärare. Detta kan ske exempelvis genom att upprätta en arbetsbeskrivning för vad som ska beaktas vid kvalitetssäkring och val av läromedel och hur arbetet ska genomföras.

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterade ämnena

Lärarna har i flera delar ett kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel av god kvalitet i de samhällsorienterade ämnena i årskurs 7-9.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett mer systematiskt sätt granska läromedel för att säkerställa att hela läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv omfattas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2021-09-01 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:1237) i de handlingar som sänds in samt ange skolans och huvudmannens namn.

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Inom detta område granskar Skolinspektionen med vilken kvalitet rektor utformar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena på skolan. Det omfattar hur rektor ser till att det finns gemensamma principer som vägleder lärare i deras fortlöpande kvalitetssäkring och val av läromedel. Det omfattar också vilka förutsättningar som finns i form av avsatt tid och etablerade samverkansstrukturer, för att kunna söka nya läromedel och fortlöpande kvalitetssäkra dessa samt befintliga läromedel. Vidare granskas om kvalitetssäkring och val av läromedel följs upp i skolans systematiska kvalitetsarbete och om skolan planerar långsiktigt för hur läromedel ska hållas uppdaterade.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn har i flera delar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9. Skolinspektionen gör denna bedömning utifrån att rektorn har tydliga och ändamålsenliga principer som kan vägleda lärarna vid kvalitetssäkring och val av läromedel. Principerna är dock inte kända bland alla lärare. Det finns förutsättningar för lärarnas samarbete kring kvalitetssäkring och val av läromedel genom att det finns tid och stabila strukturer för samverkan. Nyanställda lärare introduceras till arbetet med val av läromedel i ämnesgrupperna. Det saknas dock en arbetsbeskrivning där det framgår vem som gör vad och hur läromedelsvalen ska gå till. Vidare framkommer att rektorn arbetar med att följa upp kvalitetssäkring och val av läromedel inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, och att vissa utvecklingsinsatser med koppling till läromedel har vidtagits. Slutligen finns det vissa rutiner för inventering av om läromedlen är tidsenliga och resurser avsätts för inköp av nya läromedel utifrån identifierade behov. Det saknas dock en långsiktig planering på skolenheten för hur olika läromedelskategorier ska hållas uppdaterade och tidsenliga.

Av Skolinspektionens granskning framgår att rektorn har tydliga och ändamålsenliga principer som kan vägleda lärarna vid kvalitetssäkring och val av läromedel. Principerna är dock inte kända bland alla lärare. Rektorn säger i intervju att principerna för kvalitetssäkring och val av läromedel är att läromedlet ska vara uppdaterat, att det ska vara sakligt och allsidigt samt att det ska finnas etiska ställningstaganden som går i linje med läroplanens värdegrund. Vidare säger rektorn att läromedlet ska förenkla förståelsen för ämnet men utan att förenkla i för stor grad, utan vara anpassat utifrån elevernas behov. Enligt rektorn omfattar dessa principer, inte bara förlagsproducerade läromedel utan även andra läromedelskategorier. Ett par lärare bekräftar i enlighet med rektorn att de på skolan har vägledande

principer för kvalitetssäkring och val av läromedel. Någon lärare uppger dock att hen inte känner till om det finns några principer, utöver att läromedlet ska vara ändamålsenligt och att hen tror att rektorn har kvalitetssäkrat det nya läromedlet innan det köptes in. För att nå en följsamhet mot principerna för kvalitetssäkring och val av läromedel uppger rektorn att hen gör lektionsbesök och för individuella samtal med lärarna om undervisningen.

I Skolinspektionens granskning framkommer att det finns förutsättningar för lärarnas samarbete kring kvalitetssäkring och val av läromedel genom att det finns viss tid och stabila strukturer för samverkan. Nyanställda lärare introduceras till arbetet med val av läromedel i ämnesgrupperna. Det saknas dock en arbetsbeskrivning där det framgår vem som gör vad och hur läromedelsvalen ska gå till. Lärarna och rektorn berättar i intervjuerna att det finns tidsmässiga förutsättningar för samarbete i samband med ämnesträffarna som sker varannan vecka. Samtal om läromedel förekommer i stort sett mer eller mindre vid varje ämnesträff, även om det inte finns som en stående punkt på dagordningen. Lärarna säger i intervju att de brukar visa upp egenproducerade läromedel, t.ex. presentationer för de andra lärarna i de samhällsorienterande ämnena, för att få hjälp att utveckla det egenproducerade läromedlet. Lärarna delar också med sig av erfarenheter kring olika läromedel och delar tips om läromedel på lärplattformen med varandra. Rektorn bekräftar att det finns en så kallad dela-kultur på skolan, där lärare delar med sig av goda exempel om läromedel. Lärarna känner inte till om det finns någon arbetsbeskrivning för vem som gör vad eller hur läromedelsval ska gå till men de menar att det sker en kontinuerlig dialog med rektorn om arbetet. Rektorn uppger att det finns en framtagen beskrivning av hur en önskvärd lektion ska se ut när det gäller hur innehåll och syfte ska presenteras och knytas samman, vilket hen menar har nära koppling till frågor om läromedel. Andra kompetenser så som skolbibliotekarie har vissa förutsättningar att samarbeta med lärarna i kvalitetssäkrings- och urvalsarbete kring läromedel, enligt rektorn. Skolan har en checklista (lathund) som de går igenom när det anställs en ny lärare. De nyanställda blir då introducerade till huvudläromedlet som används. Vidare uppger rektorn att nyanställda introduceras till arbetet i ämnesgrupperna där de får reda på skolans hållning vad det gäller läromedel.

I Skolinspektionens granskning framkommer att rektorn arbetar med att följa upp kvalitetssäkring och val av läromedel inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, och att vissa utvecklingsinsatser med koppling till läromedel har vidtagits. Rektorn säger i intervju att lärarna inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet genomför en analys av hur undervisningen gestaltas och vilka arbetsformer och metoder de använder som lärare. Analysen görs individuellt och aggregeras sen i de olika ämnena inom ämneslaget. I den aggregerade analysen som kopplas till elevernas resultat tas kopplingen till läromedel upp. I intervju ger rektorn exempel på när analysen resulterat i utvecklingsinsatser så som en handlingsplan kring språkutvecklande arbetssätt där läromedel är en central del i arbetet. Ytterligare insats lärare och rektorn vidtagit är att se hur de genom val av läromedel kan uppmuntra elevers kreativitet i de teoretiska ämnena. En lärare ger också exempel på

att de i uppföljning och analys sett att eleverna med svenska som andraspråk gynnas av att använda ett läromedel som bl.a. består i korta animerade filmer som förklarar komplicerade sammanhang. Vidare har de i uppföljning noterat att funktioner i digitala läromedel, så som inläst text och att eleverna i viss mån kan få direkt återkoppling på vad de lärt sig, underlättar studierna för eleverna. Detta påverkar i sin tur elevernas kunskapsresultat. Rektorn följer också upp arbetet med läromedel genom att göra lektionsbesök, delta på ämneslagsmöten och föra samtal med lärarna om vilka läromedel de använder, om de använder sig av de digitala verktyg de har tillgång till och hur de upplever läromedlen. Lärarna säger att elevernas synpunkter tillvaratas i samband med utvärdering av ett arbetsområde. Synpunkterna kan då röra läromedel.

Till sist framkommer i Skolinspektionens granskning att det finns vissa rutiner för inventering av läromedlens tidsenlighet och resurser avsätts för inköp av nya läromedel utifrån identifierade behov. Lärare säger i intervju att rektorn har ett uttalat krav på lärarna att inte använda inaktuella läromedel och att lärarna i samband med att de kvalitetssäkrar ett läromedel också kontrollerar att det är uppdaterat. Enligt lärarna meddelar förlaget när det sker uppdateringar av det digitala huvudläromedlet och lärarna upplever att läromedlet är tidsenligt och uppdaterat. Vidare uppger lärarna att de kontinuerligt inventerar övriga läromedelskategoriers tidsenlighet i ämneslaget. Rektorn bekräftar att de på skolan förutsätter att det digitala huvudläromedlet hålls uppdaterat genom att läromedelsförlaget gör kontinuerliga uppdateringar, och att de på skolan i samband med en ombyggnation 2017 rensade ut otidsenligt material, vilket gör att rektorn inte ser något behov av en plan för hur olika läromedelskategorier ska hållas uppdaterade. Rektorn gör en jämförelse med föregående års avsatta resurser, analyser behoven av inköp av läromedel och avsätter resurser utifrån behoven.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att principerna för kvalitetssäkring och val av läromedel blir kända och förankrade hos alla lärare. Detta kan ske exempelvis genom att upprätta en arbetsbeskrivning för vad som ska beaktas vid kvalitetssäkring och val av läromedel och hur arbetet ska genomföras.

Skolinspektionens granskning visar att det finns en strategi för att kvalitetssäkra och välja läromedel inom samhällsorienterande ämnen i årskurs 7-9, men att den skulle kunna utvecklas. Rektorn har ett antal principer som kan vägleda lärare hur läromedelsval ska göras, de är dock inte kända bland samtliga lärare. Vidare finns det förutsättningar i form av strukturer för samarbete i ämneslaget i frågor om läromedelsval. Det saknas dock en arbetsbeskrivning om kvalitetssäkring och val av läromedel som anger vem som gör vad och hur läromedelsvalen ska gå till. Rektorn

följer också upp lärarnas arbete med läromedel och utvecklingsinsatser har vidtagit utifrån identifierade behov.

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av rektorn. Rektorn har, enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel genom att förankra principerna för läromedelsval bland samtliga lärare. Det kan göras genom att ta fram en arbetsbeskrivning som tydliggör gemensamma utgångspunkter för kvalitetssäkring och val av läromedel och vad lärarna förväntas genomföra i ett sådant arbete. Det är i sammanhanget av vikt att inte endast förlagsproducerade läromedel omfattas av arbetet utan även egenproducerat och delat material. Detta arbete är av vikt för att säkerställa att eleverna får ta del av läromedel av god kvalitet och för en tidsenlig utbildning.

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Inom detta område granskar Skolinspektionen med vilken kvalitet lärarna i de samhällsorienterande ämnena kvalitetssäkrar och väljer läromedel. Det omfattar hur lärarna granskar att läromedlen överensstämmer med ämnets centrala innehåll och syfte och läroplanens värdegrund samt omfattar väsentliga delar av ämnet på ett sätt som skapar överblick, sammanhang och en röd tråd genom ämnesstudierna. Vidare omfattar det hur lärarna granskar läromedlen utifrån aktuell forskning och samhällsutveckling inom ämnets ramar samt läromedlets möjlighet till anpassning utifrån elevers behov och förutsättningar.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna har i flera delar ett kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel av god kvalitet i de samhällsorienterade ämnena i årskurs 7-9. Skolinspektionen gör bedömningen utifrån att lärarna har en viss struktur för sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel och att de säkerställer att kursplanernas centrala innehåll och syfte täcks in. Det förekommer dock att vissa lärare förutsätter att läromedlen är kvalitetssäkrade, baserat på att de är förlagsproducerade. Vidare framkommer att lärarna till viss del gör en granskning av läromedlen i förhållande till läroplanens värdegrund men att det skulle kunna göras på ett mer systematiskt sätt för att säkerställa att hela läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv omfattas. Utöver detta framgår att lärarna granskar läromedlens aktualitet och samstämmighet med samhällsutveckling och forskningsrön om ämnets didaktik, men att inte alla lärare granskar läromed-

lens samstämmighet med forskning om ämnet. Slutligen visar utredningen att lärarna i sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel tar hänsyn till elevernas olika behov och intressen och tar intryck av elevernas synpunkter och önskemål.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna har en viss struktur för sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel som tar hänsyn till ämnets centrala innehåll och syfte. Det förekommer dock att vissa lärare förutsätter att läromedlen är kvalitetssäkrade, baserat på att de är förlagsproducerade. I intervjuerna säger lärarna att de i samband med ämnesträffar löpande diskuterar läromedel och hur de ska presentera arbetsområden för eleverna. Lärarna visar egenproducerat material för varandra så att de ska kunna bidra med sina erfarenheter om hur läromedlet kvalitet kan utvecklas. Ett par lärare säger att de anser att det digitala huvudläromedlet redan är kvalitetssäkrat av förlaget innan de köpte in det. Andra lärare uppger att de i planeringsstadiet jämför läromedlen med kursplanen så att de stämmer överens, och att de kompletterar med andra läromedel där de ser behov av det. Det finns enligt en lärare en problematik i att det är svårt att täcka in hela kursplanen men att de vid ämnesträffarna försöker maximera möjligheterna att se till att läromedlen kompletterar varandra och täcker in så mycket som möjligt av det centrala innehållet. Läraren säger vidare att de hela tiden behöver ta ställning till i vilken grad och hur djupt eleverna behöver ta del av olika tolkningar och bruk för att det centrala innehållet ska anses omhändertaget. Vidare säger lärarna att de genom huvudläromedlet har en formell yttre ram som eleverna känner igen sig i, vilket ger eleverna överblick över ämnet och en känsla av sammanhang i studierna. De säger också att de diskuterar i ämneslaget om hur de kan visa för eleverna hur olika delar av läromedel och olika läromedel hänger ihop.

I Skolinspektionens granskning framkommer att lärarna till viss del gör en granskning av läromedlen i förhållande till läroplanens värdegrund men att det skulle kunna göras på ett mer systematiskt sätt för att säkerställa att hela läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv omfattas. I intervju säger en av lärarna att hen försöker verifiera snarare än att falsifiera läromedel utifrån läroplanens värdegrund, att hen inte aktivt granskar om läromedlet följer läroplanens värdegrund men att om hen upptäcker att något i ett läromedel inte stämmer överens vidtar åtgärder. Läraren ger som exempel att hen kompletterat läromedel när hen inte ansett det vara allsidigt. En annan lärare menar att äldre läromedel inte tar upp läroplanens värdegrund så som nya läromedel gör. Hen säger att deras nya huvudläromedel är väldigt inkluderande och tar upp t.ex. kvinnors roll i historien. I intervju med ytterligare en lärare uppger hen att hen granskar om läromedlet visar upp olika åsikter och tankar och att läromedlet genom t.ex. namn och bilder visar upp ett mångkulturellt samhälle. En annan lärare säger att hen granskar läromedlen så att de stämmer överens med värdegrunden genom att titta på om det är nyanserat och visar på en komplexitet och olika perspektiv på exempelvis konflikter i geografiska områden. Hen menar vi-

dare att läromedel ofta lägger tonvikt vid vissa saker och att lärarna därför kompletterar med andra läromedel. Rektorn säger att de valt läromedel utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna granskar läromedlens aktualitet och samstämmighet med samhällsutveckling och forskningsrön om ämnets didaktik, men att inte alla lärare granskar läromedlens samstämmighet med forskning om ämnet. Ett par lärare uppger att deras digitala huvudläromedel uppdateras löpande av förlaget och att det därigenom är aktuellt utifrån samhällsutvecklingen. Förlaget publicerar då fördjupningar inom vissa områden vid sidan om det ordinarie utbudet och på sikt läggs delar av uppdateringarna till i ordinarie kapitel. Andra lärare säger att det ofta behövs kompletterande läromedel t.ex. nyhetsinslag, för att få en giltig bild som stämmer överens med samhällsutvecklingen, särskilt i ämnena samhällskunskap och geografi. Gällande forskning i ämnet anser en lärare att läromedlen i geografi och historia generellt sätt är mer uppdaterade än övriga samhällsorienterande ämnen. Ett par lärare säger i intervju att ämneslaget spelar en viktig roll för att lärarna ska hålla sig ajour med forskning i ämnet och ämnets didaktik så att läromedel kan granskas utifrån dessa aspekter. En lärare säger att hen valt att genomgå olika kompetensutvecklingsinsatser som ett sätt att hålla sig ajour med forskningen om hur man undervisar i ämnet. Vidare säger hen att de i ämneslaget läser böcker om didaktik för att sen föra diskussioner om vilka urval av läromedel de ska göra inom ramen för de samhällsorienterande ämnena. Som exempel uppger läraren att de övergått till ett mer språkutvecklande arbetssätt där avsnitt och begrepp inledningsvis tydliggörs för eleverna. Vidare läser lärarna nu en bok om didaktik inom geografi, vilket i sin tur kan påverka läromedelsval. En lärare säger dock att hen inte reflekterat så mycket över läromedlens överensstämmelse med forskning i ämnet utan utgår från att det är korrekt angivet i läromedlet. Rektorn menar att det ingår i lärarnas profession att hålla sig uppdaterade inom samhällsutveckling och forskning och att därigenom ta ställning till vad som framställs i läromedlen.

Slutligen framkommer av Skolinspektionens granskning att lärarna i valet av läromedel är medvetna om och tar hänsyn till elevernas olika behov och intressen och tar intryck av elevernas synpunkter och önskemål. Genom det digitala huvudläromedlet finns det lättlästa versioner av text och text som går att lyssna på, som sätt att anpassa läromedlet utifrån elevernas behov. En lärare säger i intervju att hen så långt det är möjligt tillhandahåller allsidiga läromedel som inte upplevs för utmanande för elever som har svårt att tillgodogöra sig skolans undervisning. Läraren tillägger att det är en svår balansgång att välja läromedel då en alltför förenklad text ofta innebär att det gör det svårare att ge eleverna möjlighet till fördjupning och att täcka in ett område utifrån kursplanen. Läraren berättar vidare att hen upplever att det inom geografi är lättare att kombinera enkelhet och allsidighet i läromedel men att det inom ämnet historia är svårare när det kommer till att eleverna ska förstå komplexa orsakssamband. Ytterligare exempel på hur lärarna anpassar läromedel efter elevernas behov och väcker elevernas intresse är genom att använda en läromedelstjänst med korta animerade filmer som förklarar komplicerade

sammanhang. Vidare använder sig lärare av specialpedagog och skolbibliotekarie för att välja läromedel som är anpassade utifrån elevernas behov. För att utmana elever, säger en lärare att hen omformulerar frågeställningen inom området snarar än att byta läromedel. En annan lärare säger att ett sätt att utmana eleverna är att uppmana dem att själva söka information och göra en kritisk granskning av informationen. Vidare uppger lärare att de i största möjliga mån försöker ta till sig av elevernas synpunkter och att det har hänt att de bytt ut vissa läromedel utifrån elevernas synpunkter. Rektorn berättar i intervju att lärarna erbjuder eleverna ett blandat utbud av läromedel och olika arbetssätt och att eleverna då själva kan välja hur de vill lära sig. Rektorn säger vidare att lärarna när de själva producerar läromedel använder sig av bildstöd i hög utsträckning. Detta som ett sätt att anpassa läromedlen utifrån elevernas behov. Rektorn berättar också att de på skolan genomfört fortbildning om elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hur läromedel påverkar undervisningen i den kontexten.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett mer systematiskt sätt granska läromedel för att säkerställa att hela läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv omfattas.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna i flera delar tar hänsyn till olika perspektiv när de kvalitetssäkrar och väljer läromedel. Lärarna har en viss struktur för sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel som tar hänsyn till ämnets centrala innehåll och syfte. Det förekommer dock att vissa lärare förutsätter att läromedlen är kvalitetssäkrade, baserade på att de är nya och förlagsproducerade. Vidare är lärarna medvetna om och tar hänsyn till elevernas olika behov och intressen och tar intryck av elevernas synpunkter och önskemål, vid läromedelsval. Arbetet med att granska hur läromedlen stämmer med läroplanens värdegrund kan dock utvecklas.

Enligt läroplanen ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. Skolan ska också främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Vidare ska, enligt skollagen, utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Rektorn har, enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

Skolinspektionen bedömer att lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett mer systematiskt sätt granska läromedel för att säkerställa att hela läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv omfattas. Skolinspektionens bedömning är att det inte är tillräckligt att lärare förlitar sig på att läromedel är samstämmiga med läroplanens värdegrund utifrån att de är nya och förlagsproducerade.

På Skolinspektionens vägnar

X Roland Fallström

Beslutsfattare

Signerat av: Roland Fallström

X Ann Edvinsson

Föredragande utredare

Signerat av: Ann Edvinsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Erik André och Katrin Söderlind deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Fristadsskolan i Borås kommun ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 373 elever på skolenheten, samtliga i årskurs 7-9. Totalt undervisar fem lärare inom samhällsorienterande ämnen i årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Fristadsskolan den 26-27 november samt den 3 december 2021. Granskningen genomfördes av Ann Edvinsson, Erik André och Katrin Söderlind.

Med anledning av Covid-19 anpassar Skolinspektionen för närvarande på olika sätt vårt arbete. Den här granskningen har genomförts på distans via telefon eller videolänk utan besök på skolorna. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Mer information finns på www.skolinspektionen.se.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- fyra enskilda intervjuer med lärare inom samhällsorienterande ämnen
- en intervju med rektor, samt
- skriftlig information som har begärts in från huvudmannen och rektorn.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om den tematiska kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolors-laromedelsstrategi>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1: Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 §§, 4 kap. 4-7 §§ och 4 kap. 9 § skollagen (2010:800)

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar

Bedömningsområde 2: Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 3 kap. 2 § och 4 kap. 9 § skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevers ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver se till att principerna för kvalitetssäkring och val av läromedel blir kända och förankrade hos alla lärare. Detta kan ske exempelvis genom att upprätta en arbetsbeskrivning för vad som ska beaktas vid kvalitetssäkring och val av läromedel och hur arbetet ska genomföras.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett mer systematiskt sätt granska läromedel för att säkerställa att hela läroplanens värdegrund och alla dess perspektiv omfattas.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: